

Ürün Raporu

Kuru Soğan

2020

T.C.

TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME ENSTİTÜSÜ

TEPGE

Ürün Raporu

Kuru Soğan

2020

Hazırlayan

Uğur BAYRAM

ugur.bayram@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 313

ISBN: 978-605-7599-39-1

© TEPGE

Her Hakkı Saklıdır.

Ekim 2020

Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA
Telefon : 0312 28758 33-128
Faks: 0312 287 54 58

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.

Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.

Tablo ve grafiklerdeki rakamların bir bölümü desimalli kullanıldığından ara ya da alt toplamları genel toplamları ile farklılık gösterebilir.

Yayın içerisindeki istatistik veriler hazırlandığı dönemde ilgili kaynaklardan elde edilen yayınlanmış son veriler olup sonraki dönemlerde, yapılan güncellemelerden dolayı farklılıklar olabilir.

İçindekiler

1. GİRİŞ	1
2. DÜNYADA DURUM.....	1
2.1. Dünyada Kuru Soğan Ekilen Alan	1
2.2. Dünyada Kuru Soğan Üretimi	2
2.3. Dünyada Kuru Soğan Verimi	4
2.4. Dış Ticaret	4
2.4.1. İhracat.....	4
2.4.2. İthalat.....	5
2.5. Fiyatlar	7
3. TÜRKİYE’DE DURUM	7
3.1. Türkiye Kuru Soğan Ekim Alanı.....	7
3.2. Türkiye Kuru Soğan Üretimi.....	8
3.3. Türkiye Kuru Soğan Verimi.....	9
3.4. Dış Ticaret	10
3.4.1. İhracat.....	10
3.4.2. İthalat.....	10
3.5. Fiyatlar	11
4. GENEL DEĞERLENDİRME.....	12
EK TABLOLAR	14
KAYNAKLAR.....	23

Tablolar Listesi

Tablo 1. Dünya Kuru Soğan Ekim Alanları (bin ha).....	2
Tablo 2. Dünya Kuru Soğan Üretimi (bin ton).....	3
Tablo 3. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan Verimi (ton/ha).....	4
Tablo 4. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan İhracatı (ton).....	5
Tablo 5. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan İthalatı (ton).....	6
Tablo 6. Kuru Soğan Üretici Fiyatları (\$/ton).....	7
Tablo 7. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanı (da)	8
Tablo 8. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Üretim Miktarı (ton)	9
Tablo 9. Türkiye Kuru Soğan İhracatı (ton).....	10
Tablo 10. Türkiye Kuru Soğan Girdi Pariteleri.....	12
Ek Tablo 1. Ülkelere Göre Kuru Soğan Ekim Alanları (ha)	14
Ek Tablo 2. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan Üretimi (ton).....	15
Ek Tablo 3. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan Verimi (ton/ha)	16
Ek Tablo 4. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan İhracatı (ton).....	17
Ek Tablo 5. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan İthalatı (ton).....	18
Ek Tablo 6. Ülkelere Göre Kuru Soğan Üretici Fiyatları (\$/ton).....	19
Ek Tablo 7. Türkiye’de Kuru Soğan Ekim Alanı(ton)	20
Ek Tablo 8. Türkiye’de Kuru Soğan Üretim Miktarına Göre İller (ton).....	21
Ek Tablo 9. Türkiye Kuru Soğan İhracatı (ton)	22

Şekiller Listesi

Şekil 1. Dünya Kuru Soğan Ekim Alanlarında Önemli Ülkeler (%).....	2
Şekil 2. Dünya Kuru Soğan Üretiminde Önemli Ülkeler (%).....	3
Şekil 3. Ülkelere Göre Kuru Soğan İhracatı Dağılımı 2019 (%).....	5
Şekil 4. Ülkelere Göre Kuru Soğan İthalatı Dağılımı 2019 (%)	6
Şekil 5. İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanları (%).....	8
Şekil 6. İllere Göre Kuru Soğan Üretimi (%).....	9
Şekil 7. Türkiye’nin Kuru Soğan İhracatında Önemli Ülkeler 2019 (%).....	10
Şekil 8. Türkiye’nin Kuru Soğan İthalatında Önemli Ülkeler 2019 (%).....	11
Şekil 9. Yıllar İtibariyle Kuru Soğan Üretici,Tüketici ve Ankara Hal Fiyatları.....	11

1. GİRİŞ

Milattan önce 2000 yıllarında yaşayan Hititler soğan, sarımsak gibi bitkileri yetiştirmiş ve sarımsağa Sum-sar, soğana ise Sum-sikil-sar adını vermişlerdir.

Türkiye soğanın binlerce yıldan beri üretildiği ülkelerden biridir ve Anadolu toprakları soğanlı birçok bitkinin ana vatanıdır. Binlerce yıldan beri yetiştirilen soğanın ilk yetişme alanı bazı yazarlar tarafından; Afganistan, Pakistan, Tacikistan, İran'ın kuzey kesimleri olarak düşünülürken; bazı yazarlar tarafından ise ikincil merkezli ana vatanı; Yakın Doğu Asya, Akdeniz ülkeleri ve Türkmenistan'ın dağlık kesimlerinin olduğu düşünülmektedir (Gökçe ve Tekeli, 2015).

Yemeklik soğanlar dünya genelinde yetiştirilmekte ve tüketilmektedir. Taksonomide *Allium* cinsi olarak bilinir ve Alliaceae ailesine aittir. Bu aile içerisinde yaklaşık 700 tür bulunmasına rağmen; 20 ile 30 kadarının yetiştiriciliği ve tüketimi yapılmaktadır. Bunlardan da en yaygın olarak gerek dünyada gerekse ülkemizde kuru soğan başta olmak üzere; sarımsak ve pırasa bu aile içerisinde yer almaktadır *Allium cepa* L. yani kuru soğan; dünya üzerinde uzun yıllardan beri insan beslenmesinde kullanılmak için yetiştirilmektedir (Gökçe ve Tekeli, 2015).

Soğan (*Allium cepa* L.) soğangiller ailesinden keskin kokulu, yumrusu ve yeşil yaprakları tüketilen otsu bir bitkidir. Yemeklik soğanlar; taze olarak salatalarda, pişirilerek yemeklerde, kurutulup toz baharat olarak hazır gıdalarda, doğranıp dondurularak toplu yemeklerde olmak üzere farklı şekillerde kullanılan iştah açıcı bir sebzedir.

Soğan insan sağlığı için önemlidir. Soğan kardiovasküller (kalp-damar) rahatsızlıklarda, yapısındaki fruktan (şeker) sayesinde anti-kanserojen etkiye sahip olması ile yine yapısında bulunan kükürtlü bileşikler ile anti-tıkanma (damar açma) etkisine sahip olup; özellikle lifli olmasıyla kalın bağırsak (anti-colorectal) kanserini de önleyen bir sebzedir (Gökçe ve Tekeli, 2015).

2. DÜNYADA DURUM

Soğan dünyada gelir düzeyine bağlı olmaksızın zengin-yoksul bütün ailelerin mutfağına giren nadir sebzelerden biridir. İnsan beslenmesi açısından önemli birçok vitamin ve mineral maddesi içermesinin yanında insanlık tarihinin başlangıcından bu yana kullanımı bilinen tıbbi bitki niteliğindedir (Yılmaz vd., 2006).

2.1. Dünyada Kuru Soğan Ekilen Alan

FAO verilerine göre 2018 yılı dünya sebze ekim alanı 57,9 milyon ha olup, bunun %8,8'ini kuru soğan oluşturmaktadır. Dünyada kuru soğan ekim alanı sebze ekim alanları içinde baklagillerden sonra ikinci sıradadır. 2018 yılında dünyada 143 ülkede kuru soğan üretilmektedir.

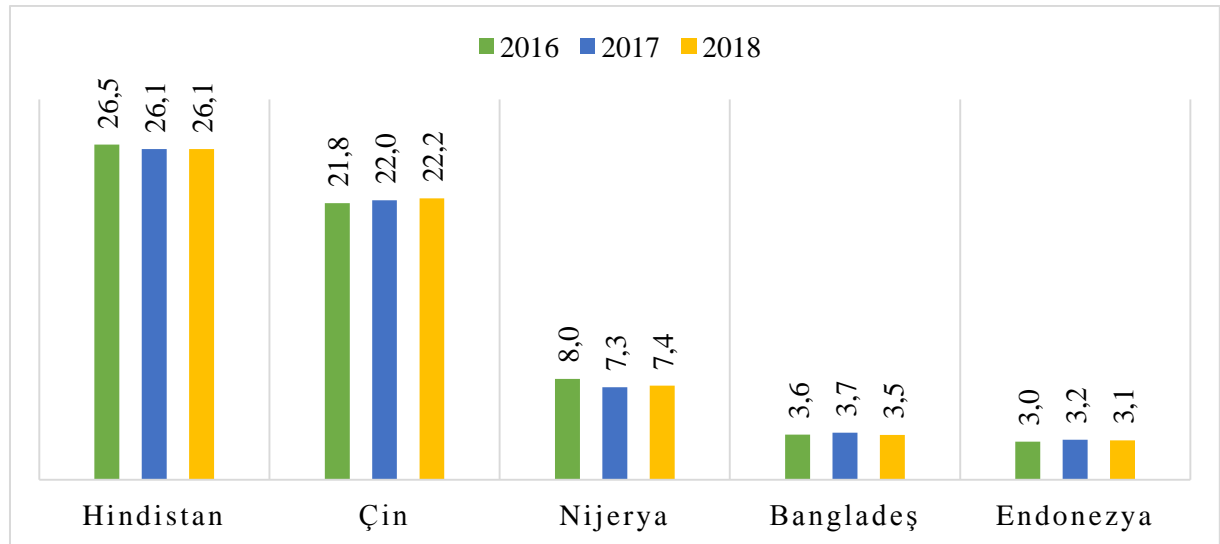
Daha çok Asya kıtasında yetiştirilen kuru soğan dünyada 1980 yılında 1,62 milyon hektar alanda üretilirken, bu rakam FAO verilerine göre 2018 yılında %211 artarak yaklaşık 5 milyon hektara ulaşmıştır. 2018 yılında dünyada en fazla ekim alanına sahip olan ülke 1,3 milyon ha ile Hindistan'dır. Hindistan'ı sırasıyla 1,1 milyon ha ile Çin, 0,37 milyon ha alan ile Nijerya takip etmektedir. Bu ülkeleri sırasıyla Bangladeş, Endonezya ve Pakistan izlemektedir. Türkiye ise 68 bin ha alanla 14. sırada yer almaktadır.

Son on yılın dünya kuru soğan ekim alanları incelendiğinde ise 2009 yılında yaklaşık 4 milyon hektar alanın 2018 yılında 5 milyon hektara çıktığı görülmektedir (Tablo 1). Son on yılda dünya kuru soğan ekim alanındaki bu artış daha çok kuru soğan üretiminde öncü beş ülkedeki ekim alanlarının artmasından kaynaklanmıştır. Ekim alanlarında Hindistan'da son on yılda %73,9, Çin'de %18, Bangladeş'te %65,7, Endonezya'da %50,7 artış görülmüştür.

Tablo 1. Dünya Kuru Soğan Ekim Alanları (bin ha)

	2009	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hindistan	756	1.217	1.204	1.173	1.320	1.306	1.315
Çin	948	1.025	1.030	1.073	1.088	1.104	1.119
Nijerya	317	474	487	435	397	366	374
Bangladeş	108	134	151	170	177	186	179
Endonezya	104	99	121	122	150	158	157
Pakistan	130	126	134	131	136	138	150
Vietnam	86	92	93	96	98	100	102
Uganda	70	75	78	84	86	88	91
Sudan	-	60	77	86	88	83	84
Mısır	60	53	68	83	69	81	82
Myanmar	72	77	78	77	70	70	66
İran	48	55	55	64	62	62	61
Rusya Fed.	86	86	86	88	64	61	60
Türkiye	61	62	59	60	66	68	59
Diğer	2.811	3.301	3.319	3.345	3.526	3.545	3.575
Dünya	3.952	4.693	4.807	4.839	4.990	5.005	5.040

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 03.08.2020)

Şekil 1. Dünya Kuru Soğan Ekim Alanlarında Önemli Ülkeler (%)

Kaynak: Tablo 1

2.2. Dünyada Kuru Soğan Üretimi

Dünya soğan üretiminin son beş yıl ortalaması yaklaşık olarak 94 milyon tondur (FAO, 2019). Dünyada 2018 yılında 1 milyar ton sebze üretilmiş olup %8,9'u kuru soğandır. Dünya da üretimde baklagiller ve domatesten sonra üçüncü sırada soğan gelmektedir.

Dünyada 2009 yılında yaklaşık 4 milyon hektar alanda 74,5 milyon kuru soğan üretimi yapılırken FAO verilerine göre 2018 yılında bu rakam %30 artarak yaklaşık 97 milyon tona ulaşmıştır. Kuru soğan üretiminin ülkelere göre dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Çin; 2018 yılı kuru soğan ekim alanlarından %22,2 pay almasına karşın üretimden %25,5 pay alarak dünya üretiminde ilk sırada yer almaktadır. Hindistan ise dünya ekim alanlarında ilk sırada olmasına rağmen Çin'e göre verim azlığı nedeniyle üretimde %22,8 pay ile ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin kuru soğan üretimine

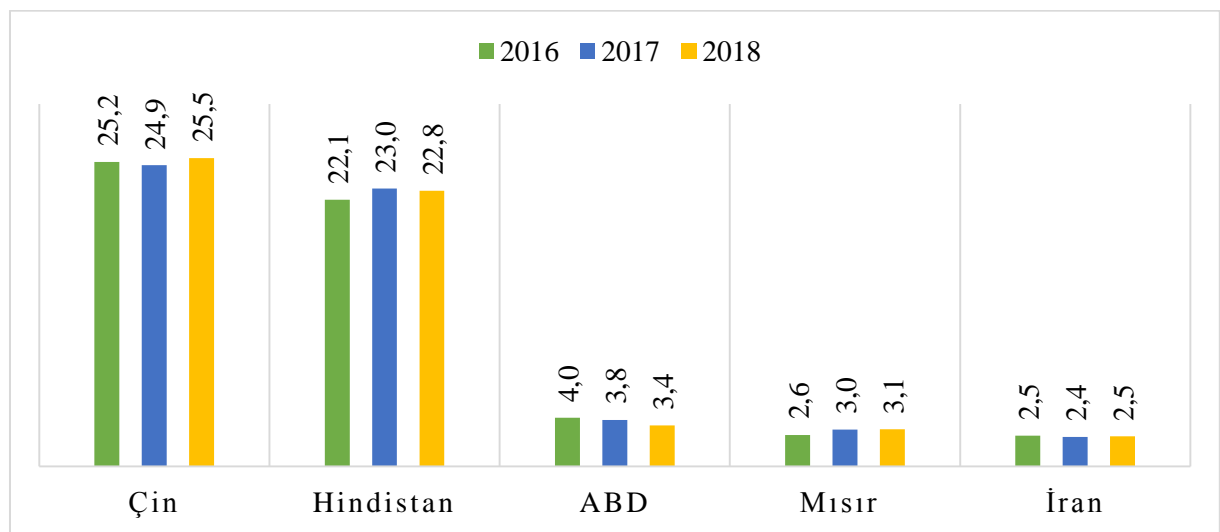
bakıldığında ise son on yılda üretimin dalgalı seyrettiği görülmektedir. Türkiye yaklaşık 1,9 milyon tonluk üretimi ile yedinci sırada yer almaktadır. Dünya kuru soğan üretiminin ülke bazlı verilerine bakıldığında, artan nüfus ve gelişen teknoloji ile beraber genel olarak ülkelerde düzenli bir üretim artış eğilimi görülmektedir.

Tablo 2. Dünya Kuru Soğan Üretimi (bin ton)

	2009	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Çin	21.000	22.300	22.481	23.527	23.911	24.305	24.700
Hindistan	12.159	19.299	19.402	18.927	20.931	22.427	22.071
ABD	3.429	3.159	3.167	3.413	3.801	3.737	3.284
Mısır	2.129	1.093	2.505	3.050	2.459	2.965	2.958
İran	1.530	2.050	2.066	2.426	2.401	2.377	2.407
Pakistan	1.704	1.661	1.740	1.671	1.736	1.833	2.120
Türkiye	1.850	1.905	1.790	1.879	2.121	2.176	1.931
Bangladeş	735	1.168	1.387	1.704	1.735	1.867	1.738
Rusya Fed.	1.602	1.985	1.994	2.102	1.634	1.794	1.642
Meksika	1.196	1.270	1.368	1.519	1.635	1.620	1.573
Sudan	-	1.037	1.425	1.583	1.584	1.531	1.566
Brezilya	1512	1.539	1.646	1.446	1.655	1.615	1.550
Diğer	25.593	26.207	28.186	28.211	29.237	29.236	29.235
Dünya	74.439	84.673	89.157	91.458	94.839	97.484	96.774

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 03.08.2020)

Dünya kuru soğan üretiminde ilk üç sırada Çin, Hindistan ve ABD yer almaktadır. Dünya kuru soğan üretiminde ilk sırada yer alan Çin'in 2009 yılında 21 milyon ton olan üretimi 2018 yılında 24,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Hindistan'ın 2009 yılında 12,2 milyon ton olan kuru soğan üretimi 2018 yılında 22,1 milyon tona ulaşırken, ABD'de ise 2009 yılında 3,4 milyon ton olan üretim 2018 yılında 3,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Son on yıllık süreçte tüm ülkeler içerisinde %136,4 ile en yüksek artış Bangladeş'te, ardından da %81,5 ile Hindistan'da gerçekleşmiştir (Tablo 2). Bangladeş'te bu artışın en önemli nedeni çiftçilerin kuru soğan üretiminden %20-%80 arasında kar elde etmeleridir (Wardad, 2017).

Şekil 2. Dünya Kuru Soğan Üretiminde Önemli Ülkeler (%)

Kaynak: Tablo 2

2.3. Dünyada Kuru Soğan Verimi

FAO verilerine göre dünya ortalama kuru soğan verimi 2018 yılında bir önceki yıla göre %0,7'lik azalış göstererek 19,20 ton/ha olmuştur. Son on yılın dünya kuru soğan verimleri incelendiğinde ise 2009 yılında 18,8 ton/ha'dan 2018 yılında 19,2 ton/ha'a çıktığı görülmektedir (Tablo 3). Önemli kuru soğan üreticisi ülkeler içinde verimi dünya ortalamasından yüksek ülkeler 62,3 ton/ha ile ABD ve 22,1 ton ile Çin'dir. Türkiye ise bu ülkeler içerisinde 32,6 ton/ha verim ile kendisine dünya kuru soğan veriminde yedinci sırada yer bulmuştur (Tablo 3). Ülke ülke kuru soğan verimi dikkate alındığında ABD, Kore Cumhuriyeti ve Tayvan ortalama verimin yaklaşık üç katı verime sahiptir.

Tablo 3. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan Verimi (ton/ha)

	2009	2013	2014	2015	2016	2017	2018
ABD	56,1	54,5	55,9	63,1	63,5	61,0	62,3
Kore Cum.	74,1	64,6	66,5	60,7	65,3	58,6	57,6
Tayvan	42,8	44,2	54,1	51,7	45,2	54,7	54,2
İran	31,7	37,0	37,5	38,1	38,5	38,6	39,4
Hollanda	48,8	45,8	45,7	46,8	44,3	51,8	36,7
Mısır	35,6	20,7	36,6	36,7	35,4	36,4	36,3
Türkiye	30,6	30,9	30,4	31,4	32,0	32,2	32,6
Brezilya	22,9	26,8	27,8	25,5	28,9	31,3	32,0
Meksika	28,7	29,6	28,8	30,0	31,7	31,4	31,3
Rusya Fed.	18,7	23,2	23,2	23,9	25,5	29,2	27,1
Çin	22,2	21,8	21,8	21,9	22,0	22,0	22,1
Hindistan	16,1	15,9	16,1	16,1	15,9	17,2	16,8
Endonezya	9,3	10,2	10,2	10,1	9,7	9,3	9,6
Uganda	3,9	4,0	4,0	3,9	4,0	3,9	3,9
Vietnam	3,4	3,6	3,6	3,7	3,8	3,9	3,9
Nijerya	4,2	1,7	2,0	2,3	2,6	2,7	2,5
Dünya	18,8	18,0	18,5	18,9	19,0	19,5	19,2

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 05.08.2020)

2.4. Dış Ticaret

2.4.1. İhracat

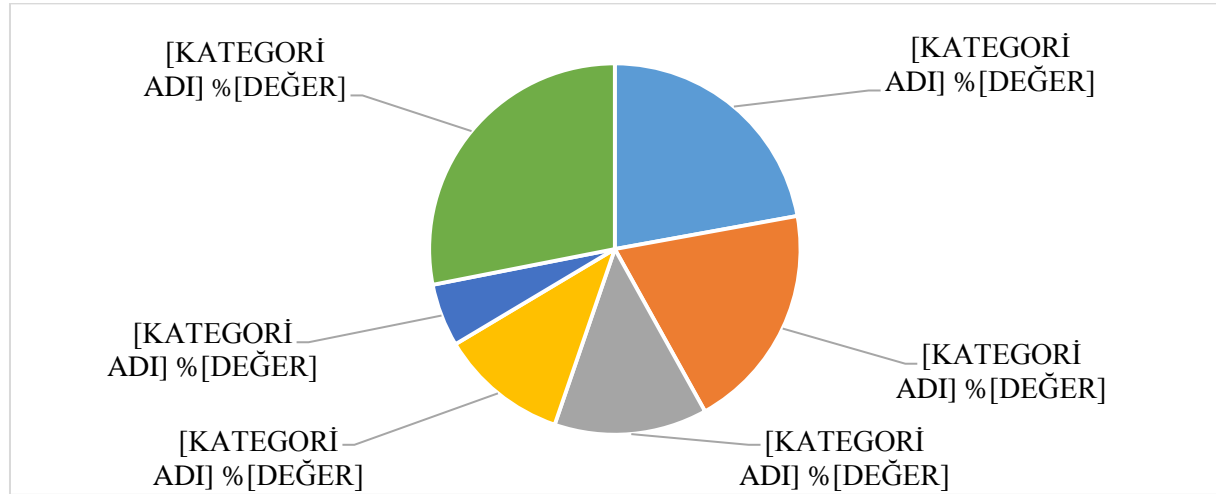
Dünya kuru soğan ihracatı 2019 yılında 4,07 milyar ABD \$ büyüklüğe sahiptir (TRADEMAP, 2020). 2010 yılında 7,35 milyon ton olan dünya kuru soğan ihracatı 2019 yılında 2010 yılına göre %22,6, bir önceki yıla göre ise %5,7 artarak 9 milyon tona ulaşmıştır.

Ülkelere göre kuru soğan ihracatına bakıldığında 1,63 milyon ton kuru soğan ihracatı olan Hollanda %22,1'lik pay ve 815 milyon ABD \$ ihracat değeri ile kuru soğan ihracatında ilk sıradadır. Hindistan, 1,46 milyon tonluk kuru soğan ihracatı ile dünya kuru soğan ihracatı içinde %19,8'lik pay ile ikinci sırada yer alırken, Çin 0,98 milyon tonluk kuru soğan ihracatı ile dünya kuru soğan ihracatı içinde %13,3'lük pay ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 4). Dünya kuru soğan üretim miktarında ilk iki sırada Çin ve Hindistan yer almaktadır. Bu ülkelerin kuru soğan ihracat miktarı üretim miktarlarına kıyasla oldukça düşüktür. Söz konusu ülkelerde kuru soğan tarımı ihracata yönelik olarak değil, ülke içi tüketim amacıyla yapılmaktadır.

Tablo 4. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan İhracatı (bin ton)

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hollanda	1.510	1.604	1.334	1.575	1.569	1.529	1.634
Hindistan	1.241	1.267	1.031	1.837	1.622	1.688	1.461
Çin	645	733	870	711	922	910	984
Mısır	511	417	552	445	566	446	825
İspanya	224	351	356	357	338	356	405
ABD	361	339	304	326	328	360	402
Meksika	327	386	386	413	421	433	339
Özbekistan	-	-	-	-	27	100	274
Peru	166	191	162	209	191	213	242
Türkiye	95	225	93	106	248	101	228
Yeni Zelanda	178	182	177	190	199	143	187
Arjantin	244	136	81	81	34	89	170
Diğer	1.850	1.840	2.022	1.911	1.721	2.166	1.864
Dünya	7.352	7.670	7.369	8.160	8.188	8.534	9.016

Kaynak: TRADEMAP (Erişim Tarihi: 08.08.2020)

Şekil 3. Ülkelere Göre Kuru Soğan İhracatı Dağılımı 2019 (%)

Kaynak: Tablo 4

Hollanda 2019 yılında kuru soğan ihracatının %10,3'ünü Birleşik Krallık'a, %10,1'ini Almanya'ya ve %9,6'sını Senegal'e gerçekleştirmiştir. Dünya kuru soğan ihracatında ikinci sırada yer alan Hindistan kuru soğan ihracatının %18,3'ünü Malezya'ya, %14,7'sini Birleşik Arap Emirlikleri'ne ve %13,1'ini Bangladeş'e gerçekleştirmiştir. Dünya kuru soğan ihracatında üçüncü sırada olan Çin'in kuru soğan ihracatı yaptığı ülkelerin başında %28,3'lük payla Japonya yer alırken, Japonya'yı Vietnam (%25,4) ve Malezya (%10,0) takip etmektedir.

2.4.2. İthalat

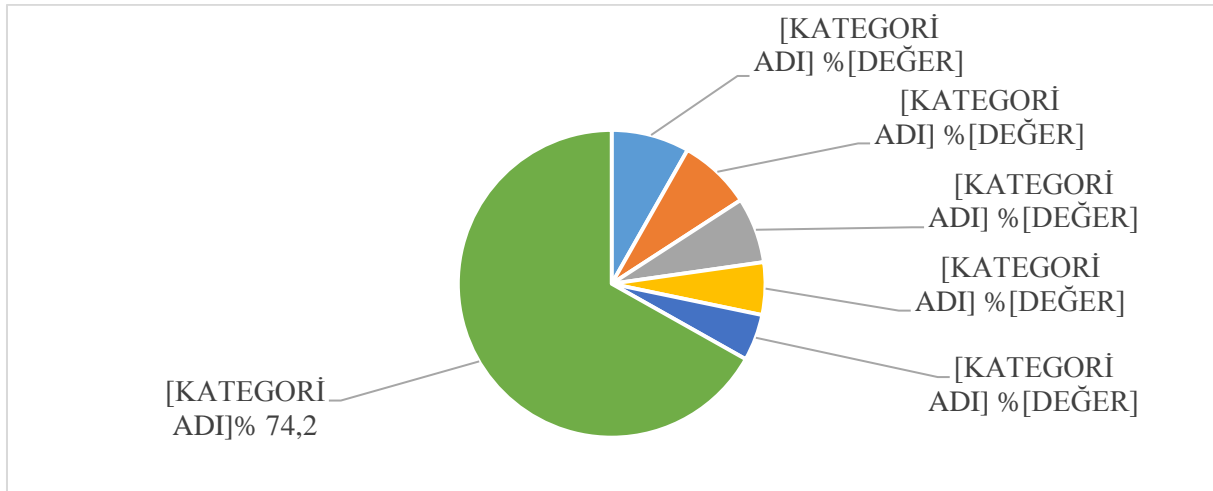
Dünya kuru soğan ithalatı 2019 yılında 4,05 milyar ABD \$ büyüklüğe sahiptir (TRADEMAP, 2020). 2010 yılında 6,16 milyon ton olan dünya kuru soğan ithalatı 2019 yılında 2010 yılına göre %38, bir önceki yıla göre ise %4,4'lük bir artarak 8,5 milyon tona ulaşmıştır.

Tablo 5. Önemli Ülkelerin Kuru Soğan İthalatı (bin ton)

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	394	500	486	521	550	568	543
Malezya	465	419	518	578	582	545	505
Birleşik Krallık	367	405	391	395	342	401	457
Hollanda	156	234	167	225	231	256	365
BAE	-	330	361	358	365	344	324
Vietnam	21	24	23	40	50	40	303
Suudi Arabistan	315	315	370	356	393	381	296
Almanya	272	259	250	265	246	258	284
Japonya	340	350	304	279	292	295	281
Bangladeş	22	-	465	322	210	263	254
Sri Lanka	170	162	225	114	243	263	253
Polonya	102	88	60	52	44	62	214
Diğer	3.535	3.723	4.031	4.420	4.319	4.466	4.423
Dünya	6.160	6.810	7.651	7.925	7.866	8.142	8.502

Kaynak: TRADEMAP (Erişim Tarihi: 08.08.2020)

Ülkelere göre dünya kuru soğan ithalatına bakıldığında 543 bin ton kuru soğan ithalatı olan ABD %6,4'lük pay ve 459 milyon ABD \$ ithalat değeri ile kuru soğan ithalatında ilk sıradadır. Malezya 505 bin tonluk kuru soğan ithalatı ile dünya kuru soğan ithalatı içinde %5,9'luk pay ile ikinci sırada yer alırken, Birleşik Krallık 457 bin tonluk kuru soğan ithalatı ile dünya kuru soğan ithalatı içinde %5,4'lük pay ile üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 5) (Şekil 4).

Şekil 4. Ülkelere Göre Kuru Soğan İthalatı Dağılımı 2019 (%)

Kaynak: Tablo 5

2019 yılında ABD kuru soğan ithalatının %56,2'sini Meksika'dan, %28,9'unu Peru'dan, ve %11,3'ünü de Kanada'dan gerçekleştirmiştir. Dünyada en çok kuru soğan ithalatı gerçekleştiren ülkeler arasında ikinci sırada yer alan Malezya kuru soğan ithalatının %55,2'sini Hindistan'dan, %19,2'sini Çin'den ve %10,4'ünü de Pakistan'dan gerçekleştirmiştir. Dünya kuru soğan ithalatında üçüncü sırada yer alan Birleşik Krallık'ın kuru soğan ithalatı yaptığı ülkelerin başında %34,8'lik payla İspanya yer alırken, İspanya'yı Hollanda (%29,7) ve Mısır (%11,5) takip etmektedir. Gelişmiş tarım teknolojilerine sahip olan ABD ve Hollanda dünya kuru soğan ticaretinde önemli rol oynamaktadır. Geniş pazarlama ağlarına sahip olan bu ülkeler kuru soğan ihracat ve ithalatında dünya sıralamasında üst sıralarda yer almaktadır.

2.5. Fiyatlar

Yıllar itibari ile önemli kuru soğan üreticisi ülkelerin fiyatlarına ulaşamamış olup dünyada ilk on içerisinde yer alan üretici ülkeler, kuru soğan ticaretinde önemli olan bazı ülkeler ve kuru soğan üretici fiyatlarının en yüksek olan bazı ülkeler Tablo 6'da gösterilmiştir. FAO verilerine göre 2019 yılında üretici fiyatlarında dünya ortalamaları dikkate alındığında kuru soğanda yüksek üretici fiyatlarından biri Jamaika'da 1.418 \$/ton ve Cabo Verde'de 1.152 \$/ton' dur. En düşük kuru soğan üretici fiyatı ise Kazakistan'da (130 \$/ton)' dur. Kazakistan'ın ardından Belarus'da (140 \$/ton) gelirken üçüncü sırada ise Fas (146 \$/ton) gelmektedir. (FAO, 2020)

Yıllar itibariyle 66 ülkenin kuru soğan fiyatları ortalamalarına bakıldığında, 2010 yılında ton başına 490 \$ olan ortalama kuru soğan üretici fiyatının 2018 yılına gelindiğinde 436 \$/tona düştüğü görülmektedir (Tablo 6).

Tablo 6. Kuru Soğan Üretici Fiyatları (\$/ton)

	2010	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Jamaika	1.304	1.463	1.338	1.275	1.452	1.194	1.418
Cabo Verde	1.010	1.296	1.427	1.172	1.167	1.101	1.152
Bangladeş	328	533	372	489	312	401	305
Hollanda	286	198	159	153	160	71	298
İran	194	336	277	247	156	297	278
Almanya	356	317	243	204	232	158	274
İspanya	328	349	240	283	215	222	272
Cezayir	511	605	312	507	411	306	266
ABD	344	331	300	342	301	284	253
Türkiye	590	276	238	246	250	154	195
Rusya	320	230	276	229	145	167	167
Ukrayna	315	225	178	156	125	114	154
Dünya Ortalaması	490	545	508	473	430	415	436

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 03.08.2020)

Kuru soğan ithalat ve ihracatında öne çıkan birkaç ülkeye bakıldığında FAO verilerine göre, kuru soğan üretici fiyatları 2018 yılı için ton başına ABD'de 253 \$, Almanya'da 274 \$, Rusya'da 167 \$ ve Hollanda'da 298 \$ olup, Türkiye'de ise ton başına 195 \$'dır.

3. TÜRKİYE'DE DURUM

3.1. Türkiye Kuru Soğan Ekim Alanı

Türkiye'de soğan ekim alanı, 2010 yılında işlenen arazinin %0,29'unu, ekilen arazinin %0,38'ini oluşturmaktadır. 2019 yılında ise işlenen arazinin %0,27'si, ekilen arazinin %0,34'ü soğana tahsis edilmiştir. Bu verilere göre soğan ekim alanı 10 yılda işlenen arazide %8,3 azalış ve ekilen arazide %6,1'lik bir artış göstermiştir (TÜİK, 2020).

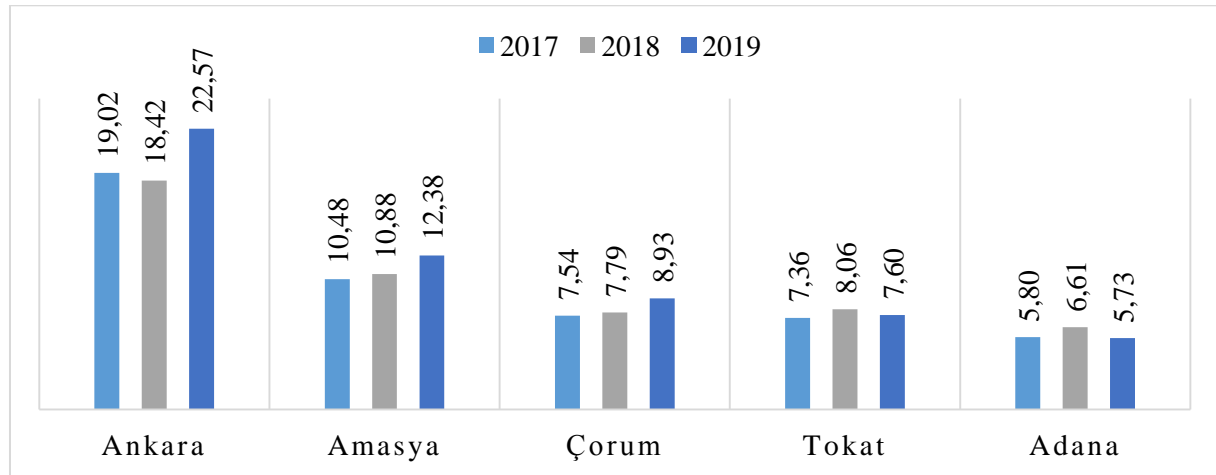
Türkiye'nin kuru soğan tarımı için çok iyi coğrafi koşullara sahip olması nedeniyle 66 ilde kuru soğan yetiştirilmektedir. TÜİK verilerine göre, 2010 yılında 627 bin dekar olan kuru soğan ekim alanı 2019 yılında 2010 yılına göre % 2,1 azalmış, bir önceki yıla göre ise %16,4'lük bir artışla yaklaşık 614 bin dekar alana ulaşmıştır.

Tablo 7. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanı (da)

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ankara	82.200	79.721	80.470	96.547	109.710	97.085	138.493
Amasya	89.290	74.435	64.146	67.210	60.480	57.330	75.940
Çorum	30.735	33.107	34.194	45.075	43.514	41.054	54.822
Tokat	43.340	38.605	41.075	40.860	42.490	42.500	46.625
Adana	37.866	40.740	40.050	41.470	33.489	34.863	35.141
Hatay	50.890	59.910	57.910	60.805	46.499	34.046	32.160
Eskişehir	32.870	36.290	36.340	38.008	37.345	26.540	30.572
Bursa	33.500	37.845	34.600	33.515	32.645	28.631	26.965
Konya	6.954	14.188	14.159	18.980	24.096	22.907	25.281
Afyonkarahisar	4.638	4.348	4.030	3.779	10.082	10.174	12.634
Diğer	214.696	181.252	170.066	157.777	136.568	132.003	134.955
Türkiye	626.979	600.441	577.040	604.026	576.918	527.133	613.588

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 04.08.2020)

Türkiye’de kuru soğan ekimi yapılan iller incelendiğinde; TÜİK verilerine göre 2019 yılında kuru soğan ekim alanı en geniş ilimiz; 138 bin dekar ile Ankara’dır. Ankara toplam kuru soğan ekim alanının %22,6’sına sahiptir. Amasya 76 bin dekar kuru soğan ekim alanı ve %12,4 ‘lük pay ile ikinci sırada, Çorum ise 54,8 bin hektar kuru soğan ekim alanı ve %8,9 ‘luk pay ile üçüncü sırada yer almaktadır. Bu illeri sırasıyla Tokat, Adana, Hatay, Eskişehir, Bursa, Konya, ve Afyonkarahisar izlemektedir (Tablo 7).

Şekil 5. İllere Göre Kuru Soğan Ekim Alanları (%)

Kaynak: Tablo 7

3.2. Türkiye Kuru Soğan Üretimi

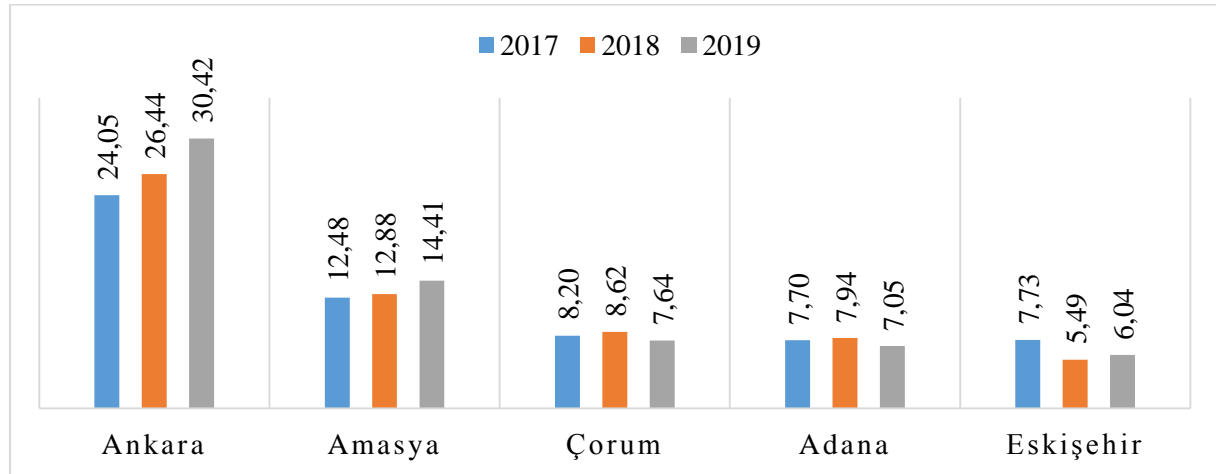
Türkiye’deki kuru soğan üretimi incelendiğinde, 2010 yılında 1,9 milyon ton kuru soğan üretimi gerçekleştirilmiş olup bu rakam 2019 yılında 2010 yılına göre %15,8, bir önceki yıla göre ise %13,9’luk artışla 2,2 milyon tona ulaşmıştır. 2018 yılının sonuna doğru artan kuru soğan fiyatlarının 10 TL/kg’a kadar yükselmesi 2019 yılında soğan üretimini etkilemiştir.

Tablo 8. Türkiye’de İllere Göre Kuru Soğan Üretimi (ton)

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ankara	408	413	323	460	523	510	669
Amasya	312	244	275	294	272	249	317
Çorum	74	94	106	175	178	166	168
Adana	160	185	219	220	168	153	155
Eskişehir	132	146	144	156	168	106	133
Tokat	126	88	138	134	122	112	117
Hatay	133	169	219	230	198	109	107
Bursa	79	92	85	85	114	110	98
Konya	13	30	31	43	78	74	90
Afyonkarahisar	12	11	10	10	41	26	34
Diğer	450	315	327	312	312	313	310
Türkiye	1.900	1.790	1.879	2.121	2.176	1.931	2.200

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 04.08.2020)

TÜİK verilerine göre, 2019 yılında Türkiye’de 2,2 milyon tonluk kuru soğan üretiminde 669 bin ton üretim ile Ankara ilk sırada yer almaktadır. Türkiye kuru soğan üretiminin %30,4’ünü karşılayan Ankara’yı sırasıyla Amasya, Çorum, Adana, Eskişehir izlemektedir. Türkiye’deki kuru soğan üretiminin %65,6’sı bu illerde gerçekleştirilmektedir. Amasya, Türkiye kuru soğan üretiminden %14,4’lük pay alırken, Çorum %7,6’lık payla üçüncü sırada yer almaktadır. Son iki yılda en büyük düşüş Bursa’da gözlenmiş olup, 2018 yılına göre ekim alanı %5,8 üretim ise %11,1 oranında azalmıştır.

Şekil 6. İllere Göre Kuru Soğan Üretimi (%)

Kaynak: Tablo 8

3.3. Türkiye Kuru Soğan Verimi

Türkiye’de kuru soğan verimi 2000 yılında ortalama 2,2 ton/da iken 2019 yılında 3,59 ton/da’ya yükselmiştir. Verimdeki bu gelişmenin son yirmi yılda tarımda teknolojinin daha yoğun kullanılması, hastalık ve zararlılarla mücadelede başarı düzeyinin artması ve sağlıklı tohumluk kullanımından kaynaklandığı söylenebilir. Birim alandan en fazla verim Ankara (4,83 ton/da.), Adana (4,41 ton/da.) ve Eskişehir (4,34 ton/da.) illerinden alınmaktadır.

3.4. Dış Ticaret

3.4.1. İhracat

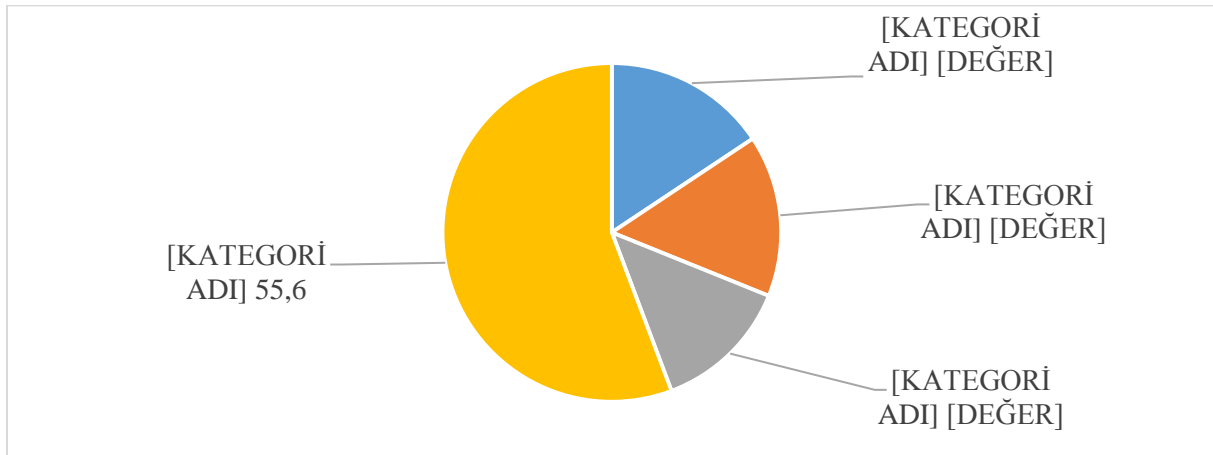
TÜİK verilerine göre Türkiye’deki kuru soğan ihracatı incelendiğinde, 2010 yılında 87 bin ton olan kuru soğan ihracatı 2017 yılında 2010 yılına göre %183,8 artarak 246 bin tona yükselmiştir. 2019 yılı itibariyle ise bir önceki yıla göre %123,9 artış göstererek 226 bin ton olarak gerçekleşmiştir. 2019 yılında kuru soğan üretiminin %13,9 artış göstermesi ihracatı etkileyerek yükselmesine sebebiyet vermiştir.

Tablo 9. Türkiye Kuru Soğan İhracatı (ton)

	2010	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Hindistan	-	-	1.596	-	-	-	35.414
Irak	26.800	81.748	21.395	39.008	108.212	51.956	34.965
BAE	25	24	-	727	1.319	3.229	29.746
Bangladeş	-	-	216	-	354	-	19.438
Gürcistan	12.664	12.739	2.616	4.775	15.783	8.436	16.838
Libya	-	397	-	-	-	-	16.269
Bulgaristan	7.960	16.363	5.355	5.976	2.607	4.774	14.166
Suriye	-	15	6.215	19.662	24.782	1.636	11.189
Diğer	39.214	60.863	32.103	20.600	92.935	30.995	48.165
Toplam	86.663	172.148	69.496	90.748	245.991	101.025	226.190

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 05.08.2020)

Türkiye’nin 2019 yılı kuru soğan ihracatı yaptığı ülkeler içinde Hindistan 35.414 ton ve % 15,7’lik pay ile ilk sırada yer almaktadır. Irak’a yapılan kuru soğan ihracatı 34.965 ton olup, %15,5 payla ikinci sırada yer alırken, Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) 29.746 ton ve %13,2 ‘lik pay ile üçüncü sırayı almaktadır. BAE’ni sırasıyla Bangladeş, Gürcistan ve Libya takip etmektedir.

Şekil 7. Türkiye'nin Kuru Soğan İhracatında Önemli Ülkeler 2019 (%)

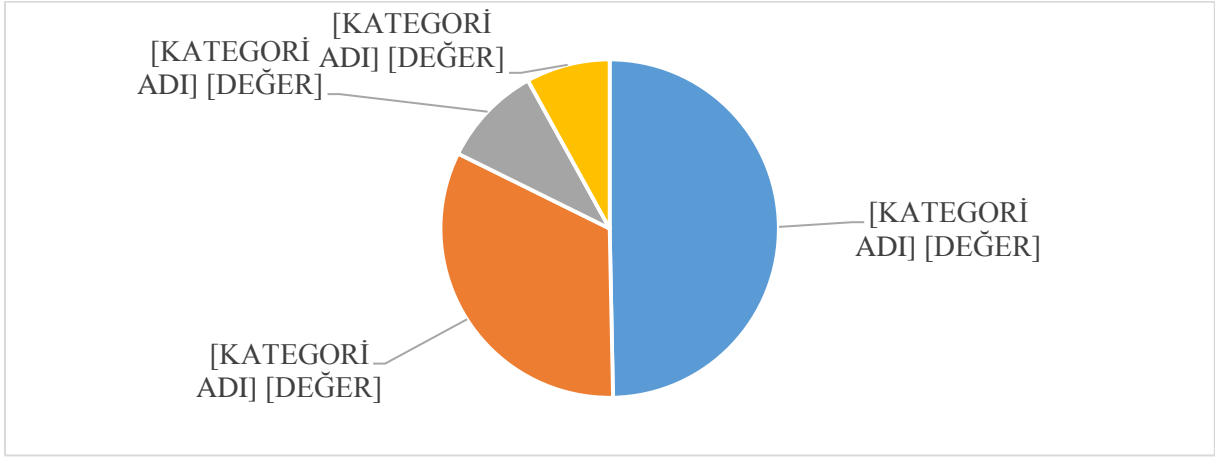
3.4.2. İthalat

TÜİK verilerine göre Türkiye’deki kuru soğan ithalatı incelendiğinde; 2010 yılında 440 ton kuru soğan ithalatı yapılırken ithalat 2016 yılında %53,8 azalarak 203,5 ton olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında 71 ton olan kuru soğan ithalatı 2018 yılında %595 artarak 495 tona çıkmıştır. 2019 yılı itibariyle kuru soğan ithalatı önceki yıla göre anormal artarak yaklaşık 233 bin ton olarak

gerçekleşmiştir. Bu artışın sebebi kuru soğan fiyatların anormal artmasıyla fiyatların dengeye getirilmeye çalışılarak geçici bir çözüm olarak ithalat yoluna başvurmamızdan kaynaklanmaktadır.

2019 yılında kuru soğan ithalatının gerçekleştirildiği ülkelere bakıldığında; Mısır 57,8 bin ton ve %49,7'lik pay ile ilk sırayı almaktadır. İkinci sırada %32,6'lık pay ve 38 bin tonluk ithalat miktarı ile Özbekistan yer almaktadır. Özbekistan'ı %9,7'lik pay ve 11,2 bin tonla İran takip etmektedir.

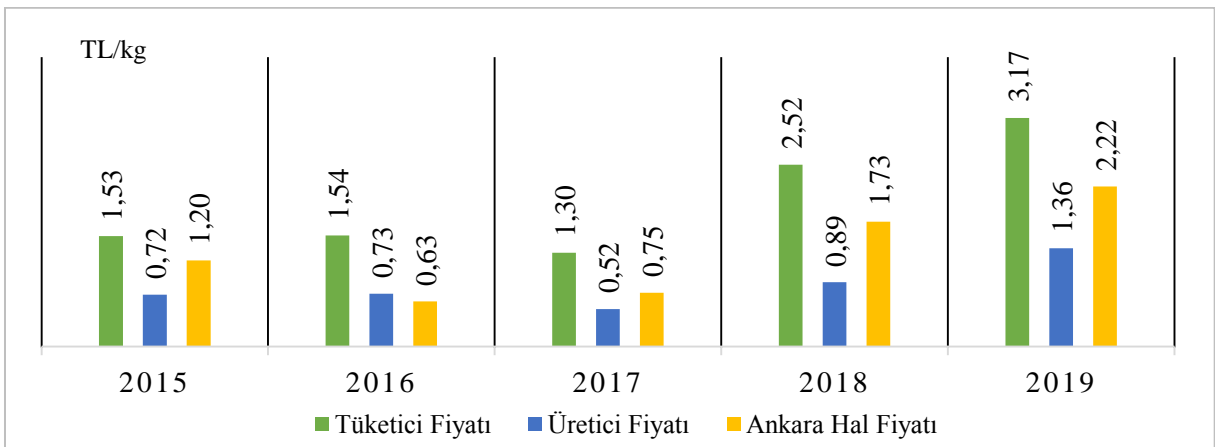
Şekil 8. Türkiye'nin Kuru Soğan İthalatında Önemli Ülkeler 2019 (%)

3.5. Fiyatlar

Ülkemizde tarım ürünleri içerisinde soğan, üretim ve fiyat açısından şiddetli dalgalanma gösteren bir üründür. Kuru soğan üretici fiyatları; 2015 yılında 0,72 TL/kg iken 2016 yılında %1,4 artışla 0,73 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında 0,52 TL/kg olan kuru soğan, 2018 yılında %71,2 artışla 0,89 TL/kg olmuştur. 2019 yılında ise bir önceki yıla göre %52,8 artarak 1,36 TL/kg'a yükselmiştir (Şekil 9).

Kuru soğan tüketici fiyatları; 2015 yılında 1,53 TL/kg iken 2016 yılında %0,7 artışla 1,54 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında 1,30 TL/kg olan kuru soğan, 2018 yılında %93,8 artışla 2,52 TL/kg olmuştur. 2019 yılında ise bir önceki yıla göre %25,8 artışla 3,17 TL/kg'a yükselmiştir (Şekil 9).

Ankara Büyükşehir Belediyesi hal fiyatları ise; 2015 yılında 1,20 TL/kg iken 2016 yılında %47,5 azalışla 0,63 TL/kg olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında 0,75 TL/kg olan kuru soğan fiyatı, 2018 yılında %130,7 artışla 1,73 TL/kg olmuştur. 2019 yılında ise bir önceki yıla göre %28,3 artışla 2,22 TL/kg olmuştur (Şekil 9).

Şekil 9. Yıllar İtibarıyla Kuru Soğanın Üretici, Tüketici ve Ankara Hal Fiyatları

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 11.08.2020), <https://www.ankara.bel.tr/hal-balik> (Erişim Tarihi: 04.08.2020)

Türkiye’de kuru soğan üretimine 2019 yılında 17 TL/da mazot desteği ve 4 TL/da gübre desteği verilmiştir. 2019 üretim sezonunda organik tarım kapsamında üretimi yapılan kuru soğan, 2. kategori ürünler arasında yer almış olup, belirlenen destek miktarı ürün sertifikası bireysel olanlar için 40 TL/da, ürün sertifikası üretici grubu olanlar için 20 TL/da’dır. Ayrıca asgari 50 dekar ve üzeri tarım arazilerinde, her 50 dekar araziye kadar analiz başına yetkili Toprak Analiz Laboratuvarlarına 40 lira Toprak Analizi Desteği verilmiştir.

Kuru soğan girdi pariteleri incelendiğinde; 2019 yılı üretici fiyatı ile 1 kg kuru soğan karşılığında 1,11 kg gübre, 0,21 lt mazot alınmaktadır. Desteklerle birlikte 2019 yılında 1 kg kuru soğan ile 0,21 lt mazot ve 1,12 kg gübre alınmaktadır.

Tablo 10. Türkiye Kuru Soğan Girdi Pariteleri

	2015	2016	2017	2018	2019
Kuru soğan üretici fiyatı (TL/kg)	0,72	0,73	0,52	0,89	1,36
Kuru soğan fiyatı + destek (TL/kg)	0,72	0,73	0,52	0,89	1,37
Gübre fiyatı (TL/kg) (a. sülfat)	0,68	0,64	0,71	1,01	1,22
Mazot fiyatı (TL/lt)	3,85	3,85	4,69	5,78	6,43
1 kg kuru soğan ile alınabilecek girdi miktarı (kg)					
Kuru soğan /Gübre	1,06	1,14	0,73	0,88	1,11
Kuru soğan + Destek/Gübre	1,07	1,15	0,74	0,89	1,12
Kuru soğan /Mazot	0,19	0,19	0,11	0,15	0,21
Kuru soğan + Destek/Mazot	0,19	0,19	0,11	0,15	0,21

Kaynak: TÜİK, BÜGEM

4. GENEL DEĞERLENDİRME

Ülkemizde çok tüketilen ve önemli bir besin kaynağı olan soğan (*Allium cepa* L.) aynı zamanda ekonomik önemi son derece yüksek sebzelerimizden birisidir. Dünya çapında çok önemli bir ürün olan kuru soğan üretimi en fazla Çin’de yapılırken, Türkiye ise yedinci sırada yer almaktadır. FAO 2018 yılı verilerine göre dünyada toplam 96,8 milyon kuru soğan üretimi gerçekleştirilirken, bu üretimin %2’si Türkiye tarafından sağlanmaktadır. Dünya kuru soğan dış ticareti incelendiğinde; 2019 yılında dünya kuru soğan ihracatında Hollanda, Hindistan ve Çin önde gelen ülkeler arasındadır. Kuru soğan ithalatında önemli paya sahip olan ülkeler ise ABD, Malezya ve Birleşik Krallık’tır.

Türkiye’nin son beş yıllık dönemde kuru soğan üretim ortalaması yaklaşık olarak 2 milyon tondur. Aynı dönemde ihracat miktarı yüksek bir ivme kazanarak %226 artışla 226 bin tona yükselirken ihracat değeri de %187,7 artışla 53 milyon dolara yükselmiştir. Kuru soğan ithalatı ise 2019 yılında ciddi şekilde artarak yaklaşık 233 bin ton olmuştur. Bu artışın en önemli sebebi fiyatların çok yükselmesi nedeniyle gümrük vergisinin sıfırlanmasıdır. Bu uygulama ile kuru soğan fiyatlarının kademeli olarak düşmesi sağlanmıştır.

Türkiye’de kuru soğan üretiminde, verim ve kalitede ciddi artışlar yaşanmıştır. Dünya soğan üretim ve ihracatında Türkiye avantajlı bir konumda olmasına rağmen bu avantajı yeteri kadar değerlendirebildiği söylenemez. Üretim planlamasının olmayışı, soğan üreticilerinin güçlü pazarlama örgütlerinin bulunmaması, depoların yetersizliği gibi nedenlerle bazı yıllar üretim fazlalığı oluşmakta

ve ürün üreticinin elinde kalmaktadır. Bilindiği gibi soğan, ekonomide örümcek ağı teoremi (Cob-web teoremi) olarak bilinen fiyat-arz dalgalanmalarına verilen iyi bir örnektir.

Kuru soğanda perakende fiyat artışları 2019 yılının başında Türkiye kamuoyunu meşgul etmiştir. Hatta büyük şehirlerde bazı sebzelerin başta kuru soğan olmak üzere ucuz satılması amacıyla tanzim satış mağazaları kurulmuştur.

Çiftçinin elde ettiği gelir açısından bakıldığında, yıldan yıla soğan arzındaki farklılıklar ve buna bağlı olarak değişen soğan fiyatları-özellikle kuru soğan üretiminde- önemli bir sorundur. Üretim genelde bir önceki yılın fiyatlarına göre yapıldığından birbirini takip eden yıllar arasında fiyat bakımından önemli dalgalanmalar görülmektedir. Bu durumda çok masraf ve emek gerektiren soğan tarımı yapan üreticiler, fiyata bağlı olarak periyodik şekilde bazı yıllar yüksek karlar elde edebilirken bazı yıllar zarar edebilmektedirler.

Kuru soğan üretiminde karlılığın devam edebilmesi ve periyodik fiyat dalgalanmalarının etkisini en aza indirebilmek için, soğan üretiminin yoğun olarak yapıldığı illeri kapsayan bir üretici örgütlenmesine gidilerek soğan satışının bu örgütler aracılığıyla yapılması sağlanmalıdır. Üretim fazlalığının olduğu yıllarda, fazla ürün işlenerek kurutulmuş soğan, soğan tozu ve soğuk zincir içinde kıyılmış soğan gibi işlenmiş ürünler olarak değerlendirilmelidir. Depolamadan dolayı ortaya çıkan ürün kaybını en aza indirmek açısından uygun depolama koşullarına ve teknolojiye sahip depoların hayata geçirilmesi önem arz etmektedir.

EK TABLOLAR

Ek Tablo 1. Ülkelere Göre Kuru Soğan Ekim Alanları (ha)

	2014	2015	2016	2017	2018
Hindistan	1.203.570	1.173.000	1.320.000	1.306.000	1.315.000
Çin	1.029.988	1.073.396	1.088.463	1.103.674	1.118.810
Nijerya	487.000	434.500	397.310	365.544	374.316
Bangladeş	150.915	169.609	177.492	185.735	178.506
Endonezya	120.704	122.126	149.635	158.172	156.779
Pakistan	133.922	130.532	135.884	137.880	150.199
Vietnam	93.222	96.456	98.388	100.049	101.656
Uganda	78.158	83.617	85.648	88.421	91.195
Sudan	77.377	85.974	87.696	83.218	83.988
Mısır	68.487	83.042	69.425	81.429	81.517
Myanmar	78.104	76.671	69.962	69.778	66.202
İran	55.082	63.685	62.297	61.538	61.152
Rusya Fed.	85.993	87.949	64.030	61.360	60.499
Türkiye	58.942	59.759	66.216	67.678	59.198
ABD	56.600	54.070	59.850	61.310	52.690
Ukrayna	58.800	55.900	55.100	54.800	52.500
Meksika	47.431	50.693	51.504	51.666	50.168
Brezilya	59.190	56.677	57.349	51.682	48.494
Cezayir	47.982	47.923	49.896	48.301	47.282
Fas	29.349	32.288	25.089	27.805	36.733
Özbekistan	30.000	30.100	31.364	28.063	36.693
Nijer	22.634	26.822	33.288	34.642	34.798
Hollanda	30.199	32.157	32.723	34.356	34.509
Etiyopya	22.772	29.517	33.603	28.136	32.063
Kolombiya	18.496	18.785	26.365	34.748	30.288
Romanya	30.290	31.195	30.273	30.025	30.252
Mozambik	6.250	7.800	8.100	28.001	30.109
Güney Afrika	26.858	29.173	28.440	29.558	29.834
Kazakistan	22.936	25.085	27.213	26.665	28.773
Arjantin	25.323	25.459	24.000	25.852	27.388
Kore Cumhuriyeti	23.911	18.015	19.896	19.538	26.425
Japonya	25.300	25.700	25.800	25.600	26.200
Polonya	24.727	25.011	26.548	26.019	24.829
İspanya	24.955	23.480	24.969	24.762	23.775
Tacikistan	15.571	19.427	19.830	19.475	22.557
Filipinler	15.844	14.861	12.988	18.259	17.905
Peru	18.206	18.797	18.093	18.254	16.138
Kamerun	24.486	25.534	25.075	13.542	13.606
Yemen	14.774	13.888	13.743	13.635	13.445
Fransa	11.180	12.350	13.058	12.241	12.916
Senegal	8.888	12.547	13.372	13.459	12.883

Azerbaycan	11.765	12.064	11.950	12.372	12.712
Dünya	4.807.192	4.838.866	4.990.080	5.005.336	5.039.906

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 03.08.2020)

Ek Tablo 2. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan Üretimi (ton)

	2014	2015	2016	2017	2018
Çin	22.481.242	23.526.627	23.911.307	24.305.441	24.699.576
Hindistan	19.401.680	18.927.000	20.931.000	22.427.000	22.071.000
ABD	3.166.740	3.413.100	3.800.670	3.737.100	3.284.420
Mısır	2.505.189	3.049.607	2.458.618	2.965.218	2.958.324
İran	2.065.502	2.426.050	2.400.585	2.376.729	2.406.718
Pakistan	1.740.184	1.671.012	1.736.361	1.833.160	2.119.675
Türkiye	1.790.000	1.879.189	2.120.581	2.175.911	1.930.695
Bangladeş	1.387.000	1.704.402	1.735.334	1.866.502	1.737.714
Rusya Fed.	1.994.253	2.101.543	1.633.752	1.794.417	1.642.106
Meksika	1.368.184	1.518.972	1.635.049	1.620.318	1.572.608
Sudan	1.425.060	1.583.400	1.583.900	1.530.787	1.566.029
Brezilya	1.646.498	1.445.989	1.654.546	1.615.316	1.549.597
Kore Cumhuriyeti	1.589.957	1.093.932	1.298.749	1.144.493	1.520.969
Endonezya	1.233.984	1.229.184	1.446.869	1.470.154	1.503.438
Özbekistan	1.068.348	1.206.635	1.273.466	995.131	1.464.488
Cezayir	1.340.877	1.436.280	1.525.987	1.420.310	1.399.691
İspanya	1.364.633	1.229.842	1.384.098	1.299.534	1.272.928
Hollanda	1.379.000	1.504.100	1.449.400	1.779.600	1.264.800
Nijer	783.134	837.852	1.011.577	1.159.035	1.180.323
Japonya	1.169.000	1.265.000	1.243.000	1.228.000	1.155.000
Myanmar	1.244.900	1.244.429	1.123.084	1.007.014	991.962
Fas	813.707	828.716	685.647	754.129	954.801
Nijerya	985.400	997.900	1.014.810	971.110	938.417
Ukrayna	1.108.610	956.520	1.017.120	976.710	883.920
Kazakistan	608.384	685.936	757.347	744.264	813.516
Güney Afrika	642.081	700.221	685.605	716.201	726.673
Arjantin	676.442	670.060	600.000	666.173	707.496
Tacikistan	420.792	523.807	556.955	555.059	680.920
Kolombiya	468.218	488.888	708.804	815.179	670.957
Peru	758.233	760.192	705.633	722.436	643.835
Polonya	651.070	548.447	651.349	667.407	562.869
Fransa	376.724	452.844	473.910	459.012	462.637
Almanya	500.472	455.348	522.677	541.354	409.504
Vietnam	338.187	361.440	375.265	387.926	400.587
Senegal	245.000	367.500	393.225	400.000	386.908
İtalya	418.607	378.300	450.645	410.536	372.183
Şili	324.072	314.124	348.588	352.374	368.376
Uganda	309.614	329.111	338.356	349.254	360.153
Romanya	386.989	360.764	325.074	352.165	350.159
Birleşik Krallık	373.819	394.219	371.889	379.909	333.122
Etiyopya	230.745	291.946	327.475	283.389	322.323
Kamerun	297.251	300.335	303.781	300.456	301.524

Dünya	89.157.149	91.457.875	94.838.690	97.484.229	96.773.817

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 03.08.2020)

Ek Tablo 3. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan Verimi (ton/ha)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Guyana	5,0	73,1	91,9	95,0	5,0	73,1
ABD	54,5	55,9	63,1	63,5	61,0	62,3
Kore Cumhuriyeti	64,6	66,5	60,7	65,3	58,6	57,6
Tayvan	44,2	54,1	51,7	45,2	54,7	54,2
Avustralya	54,8	52,3	52,6	56,2	57,7	54,1
İspanya	53,7	54,7	52,4	55,4	52,5	53,5
Şili	47,8	47,9	48,3	48,1	48,1	48,1
Kanada	38,9	47,8	43,3	40,7	42,9	44,3
Japonya	42,4	46,2	49,2	48,2	48,0	44,1
İsveç	49,3	46,4	50,1	44,6	49,8	43,4
İsviçre	47,6	46,0	37,1	43,9	38,6	40,5
Avusturya	47,4	64,1	50,0	46,5	40,9	40,0
Özbekistan	35,3	35,6	40,1	40,6	35,5	39,9
Peru	39,2	41,6	40,4	39,0	39,6	39,9
İran	37,0	37,5	38,1	38,5	38,6	39,4
Birleşik Krallık	39,6	39,2	43,0	41,8	43,4	37,9
Ürdün	19,0	29,5	38,2	24,9	40,0	37,4
Hollanda	45,8	45,7	46,8	44,3	51,8	36,7
Mısır	20,7	36,6	36,7	35,4	36,4	36,3
Almanya	41,9	49,0	44,1	46,3	46,0	36,0
Kuveyt	62,2	35,9	33,0	35,7	36,0	36,0
Fransa	38,5	33,7	36,7	36,3	37,5	35,8
Kıbrıs	39,5	38,7	38,7	39,2	34,9	35,4
Nijer	36,9	34,6	31,2	30,4	33,5	33,9
Yunanistan	28,6	31,9	31,4	31,1	30,5	32,8
Türkiye	30,9	30,4	31,4	32,0	32,2	32,6
İtalya	30,5	33,5	31,9	35,5	33,5	32,1
Brezilya	26,8	27,8	25,5	28,9	31,3	32,0
Danimarka	43,5	44,0	44,9	42,1	42,8	31,9
Slovakya	21,9	30,9	24,0	36,7	21,4	31,4
Meksika	29,6	28,8	30,0	31,7	31,4	31,3
Macaristan	30,1	25,0	28,3	28,2	27,6	30,8
Kosta Rica	28,5	27,0	30,1	27,5	30,6	30,7
Guatemala	29,4	28,2	29,4	30,5	29,9	30,4
Tunus	26,0	27,3	30,1	29,7	29,3	30,3
Tacikistan	25,0	27,0	27,0	28,1	28,5	30,2
Senegal	28,3	27,6	29,3	29,4	29,7	30,0
Cezayir	27,8	27,9	30,0	30,6	29,4	29,6
Kazakistan	26,7	26,5	27,3	27,8	27,9	28,3
Filistin	26,7	27,7	28,2	27,5	27,9	28,2
Türkmenistan	25,8	26,1	27,2	27,1	27,5	27,9
Rusya Fed.	23,2	23,2	23,9	25,5	29,2	27,1

Dünya	18,0	18,5	18,9	19,0	19,5	19,2

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 05.08.2020)

Ek Tablo 4. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan İhracatı (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019
Hollanda	1.334.210	1.574.737	1.568.931	1.529.443	1.634.401
Hindistan	1.030.551	1.837.249	1.621.779	1.688.420	1.460.547
Çin	870.009	711.270	921.792	910.119	983.718
Mısır	551.678	445.087	566.278	445.991	825.379
İspanya	356.260	356.560	338.215	355.955	404.588
ABD	304.404	325.545	327.891	359.720	402.437
Meksika	386.242	412.925	420.989	432.619	338.884
Özbekistan	-	-	27.247	100.373	273.714
Peru	162.112	208.976	191.281	212.807	242.149
Türkiye	93.390	105.932	248.270	101.169	228.322
Yeni Zelanda	177.082	190.119	199.377	142.573	187.299
Arjantin	81.221	80.734	34.450	88.909	170.430
Pakistan	189.473	75.977	59.949	210.609	166.264
Polonya	102.741	96.630	112.772	155.626	138.743
Güney Afrika	108.738	104.176	106.075	104.976	128.641
Fransa	121.827	128.921	111.323	118.825	128.353
Kazakistan	41.902	43.457	63.191	54.212	103.161
Tacikistan	114.606	98.811	52.984	81.906	82.967
Rusya Fed.	28.681	62.170	29.620	45.277	71.935
Nijer	65.513	75.664	102.416	116.768	67.923
Yemen	109.638	30.657	82.471	57.621	63.663
Kanada	81.733	62.672	65.117	67.019	61.522
Almanya	110.498	97.139	97.340	86.954	60.234
Avusturya	59.438	50.954	45.114	59.200	52.673
Kore Cumhuriyeti	386	8.885	548	3.437	50.434
Avustralya	46.880	41.797	27.535	33.805	47.648
Belçika	50.980	56.652	60.057	40.398	42.995
Şili	28.188	22.100	22.746	18.970	39.548
İtalya	43.932	47.024	46.308	39.093	32.780
Guatemala	34.577	36.878	40.254	39.555	30.102
Fas	15.351	21.675	11.892	41.390	26.612
Azerbaycan	8.881	3.069	56.612	40.687	26.156
İran	228.396	343.677	137.853	342.672	25.491
Sırbistan	18.476	16.238	16.802	20.152	22.204
Kırgızistan	59.121	3.579	17.581	6.795	18.778
Slovakya	7.976	6.664	10.262	12.999	15.423
Malezya	56.301	70.598	52.732	19.903	14.871
Tayland	20.960	11.808	13.834	12.442	11.623
Myanmar	2.547	7.919	22.961	8.575	10.943
Slovenya	3.088	3.058	4.515	6.396	10.859
Brezilya	4.856	21.817	12.279	21.787	10.846
Japonya	11.465	20.764	11.054	2.123	10.212

Portekiz	3.407	5.190	4.371	6.896	9.842
Dünya	7.368.946	8.160.042	8.187.515	8.533.727	9.015.970

Kaynak: TRADEMAP (Erişim Tarihi: 08.08.2020)

Ek Tablo 5. Ülkelere Göre Dünya Kuru Soğan İthalatı (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019
ABD	485.881	521.177	549.966	568.121	543.407
Malezya	518.284	577.692	581.660	544.622	504.692
Birleşik Krallık	390.748	394.857	341.977	401.467	457.193
Hollanda	167.182	225.006	231.267	256.494	365.055
BAE	361.140	358.368	365.305	343.979	323.796
Vietnam	22.894	39.573	49.565	39.809	303.319
Suudi Arabistan	370.453	356.079	392.691	381.314	296.019
Almanya	250.052	264.702	246.443	257.698	283.713
Japonya	303.850	279.499	291.513	294.740	280.639
Bangladeş	464.588	322.394	209.703	262.796	254.071
Sri Lanka	225.421	113.652	243.229	263.377	252.856
Polonya	60.085	51.516	43.534	61.536	214.073
Brezilya	270.326	178.079	64.698	117.892	211.523
Fil Dişi	154.968	163.022	196.808	201.117	210.562
Kanada	171.624	196.947	190.255	187.085	206.661
Rusya Fed.	260.303	137.691	313.748	159.504	195.641
Tayland	58.137	30.954	39.795	93.803	152.698
Senegal	139.131	155.118	191.033	131.751	146.942
Fransa	136.737	154.100	143.060	149.282	145.848
Belçika	137.336	142.418	140.204	121.128	127.401
Meksika	67.091	59.899	93.276	86.267	124.302
Kazakistan	158.482	127.050	79.392	151.302	124.257
Türkiye	196	204	71	495	116.306
Endonezya	58.786	105.349	151.165	120.921	111.935
Nepal	87.285	117.742	113.558	120.791	101.237
Romanya	49.900	56.364	48.052	91.340	97.986
Umman	57.717	70.581	94.926	95.666	96.897
Ukrayna	2.394	2.822	5.660	15.336	94.886
İtalya	71.063	80.676	58.831	75.626	87.462
Pakistan	109.906	47.992	75.838	54.422	85.604
Tayvan	62.074	90.631	77.150	53.259	83.251
İspanya	41.538	71.496	53.755	86.750	81.834
Katar	73.985	-	82.108	97.134	77.909
Hindistan	87.324	87	6.593	7.081	76.178
Singapur	69.531	75.481	71.359	69.775	76.001
Kuveyt	101.160	109.198	98.049	103.828	74.820
Irak	162.188	368.691	225.170	341.717	71.680
Portekiz	55.597	56.265	60.387	79.181	71.496
Çekya	80.676	94.058	83.755	77.568	68.624
Gine	52.167	51.587	73.014	70.640	57.419
Mozambik	31.205	124.835	22.656	43.038	40.575
El Salvador	36.394	39.323	41.692	42.587	38.993

Yunanistan	10.249	10.495	10.047	11.065	37.653
Dünya	7.651.248	7.924.814	7.865.893	8.142.142	8.502.309

Kaynak: TRADEMAP (Erişim Tarihi: 08.08.2020)

Ek Tablo 6. Ülkelere Göre Kuru Soğan Üretici Fiyatları (\$/ton)

	2014	2015	2016	2017	2018
Jamaika	1.338	1.275	1.452	1.194	1.418
Cabo Verde	1.427	1.172	1.167	1.101	1.152
Finlandiya	856	616	702	807	966
Filipinler	814	691	1.112	797	906
İsviçre	930	895	708	680	763
Kosta Rika	777	716	1.045	953	750
Moğolistan	988	972	925	819	692
Romanya	609	562	525	491	667
Sri Lanka	570	614	638	1.105	667
İsrail	521	530	540	496	639
Kuveyt	703	598	629	626	629
Slovenya	491	357	453	481	609
Avustralya	653	573	592	745	587
Birleşik Krallık	513	468	485	465	552
Uruguay	837	747	544	802	542
Yunanistan	553	490	443	359	480
Ürdün	403	341	375	306	470
Vietnam	517	455	552	587	462
Arnavutluk	385	318	319	298	403
Bosna Hersek	422	325	220	312	368
Çekya	284	268	319	244	353
Slovakya	370	286	343	299	347
Macaristan	265	253	226	231	336
İsveç	223	320	252	228	330
Kanada	323	311	297	285	313
Danimarka	269	304	271	263	307
Bangladeş	372	489	312	401	305
Etiyopya	427	422	416	361	303
Hollanda	159	153	160	71	298
Avusturya	255	220	251	159	298
İran	277	247	156	297	278
Almanya	243	204	232	158	274
İspanya	240	283	215	222	272
Cezayir	312	507	411	306	266
ABD	300	342	301	284	253
Hırvatistan	287	249	212	202	196
Türkiye	238	246	250	154	195
Güney Afrika	263	186	261	229	194
Belçika	273	191	145	156	184
Rusya Federasyonu	276	229	145	167	167
Ukrayna	178	156	125	114	154
Fas	341	246	464	351	146

Beyaz Rusya	310	214	150	157	140
Kazakistan	214	206	108	110	130
Dünya Ortalaması	508	473	430	415	436

Kaynak: FAO (Erişim Tarihi: 03.08.2020)

Ek Tablo 7. Türkiye’de Kuru Soğan Ekim Alanı Genişliğine Göre İller (da)

	2015	2016	2017	2018	2019
Ankara	80.470	96.547	109.710	97.085	138.493
Amasya	64.146	67.210	60.480	57.330	75.940
Çorum	34.194	45.075	43.514	41.054	54.822
Tokat	41.075	40.860	42.490	42.500	46.625
Adana	40.050	41.470	33.489	34.863	35.141
Hatay	57.910	60.805	46.499	34.046	32.160
Eskişehir	36.340	38.008	37.345	26.540	30.572
Bursa	34.600	33.515	32.645	28.631	26.965
Konya	14.159	18.980	24.096	22.907	25.281
Afyonkarahisar	4.030	3.779	10.082	10.174	12.634
Şanlıurfa	5.625	7.450	6.250	6.670	9.650
Balıkesir	13.498	13.710	7.280	9.300	9.080
Karaman	9.000	9.050	8.750	8.700	8.850
Gaziantep	7.700	8.150	8.450	8.250	8.550
Antalya	8.860	8.575	7.090	6.310	6.140
Yozgat	7.577	5.927	6.523	6.515	6.132
Tekirdağ	10.632	9.490	8.412	7.172	6.056
Denizli	5.572	5.776	5.796	5.494	6.039
Niğde	3.180	3.240	3.130	3.530	6.030
Osmaniye	2.339	2.208	3.485	3.881	5.436
Isparta	6.758	5.885	5.330	5.085	5.142
Kütahya	5.450	5.027	4.581	4.526	5.095
Kilis	8.449	6.515	4.000	4.800	5.000
Diyarbakır	5.322	5.173	4.937	4.915	4.631
Kahramanmaraş	8.409	5.571	4.439	4.344	4.496
Elazığ	3.327	3.436	3.595	3.765	3.945
Uşak-	1.990	2.080	2.223	2.223	3.290
Çanakkale	2.766	2.555	2.181	2.184	3.201
Bitlis	2.500	2.520	2.520	2.530	2.550
Mersin	2.946	2.890	2.364	2.308	2.476
Burdur	2.960	2.979	2.892	2.637	2.346
Manisa	2.310	2.472	2.480	2.682	2.225
İzmir	3.285	2.575	2.000	1.900	2.165
Bilecik	2.520	2.169	2.052	2.053	1.820
Türkiye	577.040	604.026	576.918	527.133	613.588

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 04.08.2020)

Ek Tablo 8. Türkiye’de Kuru Soğan Üretim Miktarına Göre İller (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019
Ankara	322.604	460.012	523.295	510.414	669.134
Amasya	274.753	293.551	271.522	248.599	317.106
Çorum	106.198	174.919	178.399	166.460	168.087
Adana	219.105	219.904	167.586	153.307	155.006
Eskişehir	143.850	156.105	168.272	106.040	132.807
Tokat	138.342	133.571	121.786	112.232	117.491
Hatay	219.004	229.931	197.923	108.899	106.587
Bursa	85.006	85.417	114.116	110.148	97.972
Konya	30.541	43.430	77.869	74.006	89.705
Afyonkarahisar	10.367	9.675	41.354	25.547	34.439
Gaziantep	25.704	26.595	28.232	27.855	27.888
Yozgat	20.675	23.136	27.803	26.951	25.099
Niğde	4.575	4.640	4.457	6.111	23.715
Şanlıurfa	12.201	18.270	13.367	15.065	22.607
Osmaniye	8.405	8.141	11.542	13.604	21.965
Karaman	20.525	20.605	19.863	19.845	19.131
Denizli	13.887	16.197	16.818	16.245	16.526
Diyarbakır	7.087	6.885	7.055	14.906	14.186
Balıkesir	21.920	18.550	10.730	18.724	12.683
Kilis	16.898	9.267	10.194	11.575	11.133
Tekirdağ	9.526	9.414	15.782	11.252	10.842
Mersin	8.030	7.955	10.687	10.599	10.664
Antalya	15.038	14.409	11.278	9.771	9.316
Kütahya	10.572	9.731	8.816	7.732	9.057
Kahramanmaraş	18.778	11.583	8.118	7.794	7.833
Bitlis	8.750	8.820	22.106	22.213	6.523
Uşak	4.690	4.888	5.159	5.277	6.494
Isparta	8.807	7.809	6.348	6.125	5.850
Elazığ	4.409	4.972	5.185	5.422	5.408
Kırıkkale	3.255	3.221	4.443	4.467	4.754
İzmir	7.772	6.562	4.496	4.330	4.561
Çanakkale	3.997	3.659	3.065	3.097	4.286
Kırklareli	5.009	4.843	4.704	4.486	3.238
Burdur	3.840	4.003	3.784	3.251	3.181
Türkiye	1.879.189	2.120.581	2.175.911	1.930.695	2.200.000

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 04.08.2020)

Ek Tablo 9. Türkiye Kuru Soğan İhracatı (ton)

	2015	2016	2017	2018	2019
Hindistan	1.596	-	-	-	35.414
Irak	21.395	39.008	108.212	51.956	34.965
BAE	-	727	1.319	3.229	29.746
Bangladeş	216	-	354	-	19.438
Gürcistan	2.616	4.775	15.783	8.436	16.838
Libya	-	-	-	-	16.269
Bulgaristan	5.355	5.976	2.607	4.774	14.166
Suriye	6.215	19.662	24.782	1.636	11.189
Sri Lanka	-	-	-	-	8.401
Romanya	295	2.631	843	924	8.294
Rusya Federasyonu	28.373	-	70.505	266	6.634
Katar	-	-	2.402	1.757	5.866
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	1.712	2.270	3.775	4.129	2.626
Kuveyt	10	2	629	1.248	2.426
Yunanistan	312	267	234	1.273	1.893
Suudi Arabistan	-	1.969	5.036	2.590	1.798
Moldova	248	621	131	-	1.281
İsrail	-	368	22	14.097	1.226
Almanya	595	765	44	20	1.152
Ukrayna	-	-	135	-	1.054
Çekya	22	65	-	-	964
Hırvatistan	62	44	-	-	952
Polonya	-	-	-	-	567
Bosna-Hersek	40	46	-	25	422
Hollanda	-	21	-	1	419
Kosova	-	241	95	30	407
Bahreyn	-	55	195	229	337
Umman	-	-	921	1.223	284
Norveç	4	-	-	20	193
Sırbistan	-	-	-	-	149
Litvanya	-	-	-	-	126
Letonya	-	-	-	-	125
Macaristan	-	-	-	-	87
Kuzey Makedonya	-	-	-	-	71
Avusturya	13	6	-	-	67
Belarus	-	-	-	-	60
Maldivler	2	-	-	-	52
Kamboçya	-	-	-	-	48
İtalya	-	23	-	22	43
Toplam	69.496	90.748	245.991	101.025	226.190

Kaynak: TÜİK (Erişim Tarihi: 05.08.2020)

KAYNAKLAR

ABB, 2020. Ankara Büyükşehir Belediyesi, <http://www.ankara.bel.tr/hal-balik>. (Erişim:11.08.2020)

BÜGEM, 2018. Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü

Çakır, E., Maden, S., 2016. ‘Ankara (Polatlı) Soğan Depolarında Tespit Edilen Fungal Depo Çürüklüğü Etmenleri’ Bitki Koruma Bülteni 56(2), s. 135-143.

Dağdemir, V., 1998. ‘Türkiye Soğan Piyasasının Ekonomik Analizi’.

FAO, 2020. Food and Agriculture Organization of The United Nations Statistics Division [Http://Faostat.Fao.Org](http://Faostat.Fao.Org). (Erişim: 05.08.2020).

Gökçe, A.F., Tekeli F., 2015 ‘‘Yemelik Soğan Ve Türkiye’de Islah Süreci’’ Türkiye Tohumcular Birliği Dergisi, 13,s.41-45. Ankara.

Güvenç, İ., 2019. ‘‘Türkiye’de Soğan Üretimi, Fiyat Değişimi, Dış Ticareti ve Rekabet Gücü’’ Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi Cilt 29, Sayı 3.

TUİK, 2020. Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr>.(Erişim:05.08.2020)

Trademap, 2020. https://www.trademap.org/Country_SelProduct_TS.aspx?nvpm (Erişim:11.08.2020)

Y., Wardad, 2017. ‘‘Onion production doubles in 10 years but prices still high’’, The Financial Express, <http://today.thefinancialexpress.com.bd/print/onion-production-doubles-in-10-years-but-prices-still-high-1511798905>.

Yılmaz, H., Demircan, V., Erel, G., 2006. "Başlıca Üretici İllerde Kuru Soğan Üretim Maliyetleri ve Karlılık Göstergeleri (Profitability Indicators and Production Costs of Dry Onions in Mainly Producing Provinces), Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 21(2), s.39-48. Adana.